

CARL JONAS LOVE ALMQVIST

Det går an

(1839)

5

SJÄTTE KAPITLET

Vad? är hon i stånd att rysa? tänkte Albert, nå Gud ske lov! då är hon likväl –
– ”vad ryser du för, Sara?” sade han högt.

10 ”Vad jag tycker om den här skogen, Albert!” sade resesällskapet,
under det de fortforo att åka ifrån Fellingsbro och kommo in på
skogen Käglan. Orden yttrades med en nästan smekande röst;
hon tyckte förmodligen det var ledsamt att på så länge sakna
samkväm. Sergeanten såg åt hennes sida och tänkte: hon har
15 dock ett sinne för det sköna landet? Till hälften blidkad sade
han därför – nej, han sade ingenting, men han hade väl i
faggorna att tala.

Med varmare och ännu mer smekande stämman tillade hon
efter ett par minuter: ”ty här har man då skugga emot solen, och
20 så slipper man dammet!”

Så – intet vidare? tänkte sergeanten och teg durchaus.

Sara Videbeck drog av sig sina handskar, emedan hon
kände sig svettig om fingrarna. Hon veckade ihop dem och
stoppade innanför kapotten.

25 Därpå började hon vifta med de bägge vita, knubbiga,
genom sina gropar skalkaktiga händerna upp och ned i luften,
för att svala dem.

Efter en stund sade Albert milt, men underligt, likasom om
han uppvaknade ur någonting: säg mig, bästa, goda Sara!
30 händer det dig aldrig om nätterna, att du drömmer?

”Jojo, vad det händer.”

Men det är väl mycket längesedan? du har kanske aldrig drömt alltsedan du var ett litet barn?

”Jag? jag drömde i Arboga i natt.”

5 Ah! – nå, det kan jag icke få veta?

Sara höll stilla med sina händer; hon lät dem ligga nere i knäet, och de sågo där ut likasom sammanknäppta. ”Min dröm kan jag icke tala om,” sade hon med låg röst; ”men det var en ganska vacker dröm.”

10 Albert inföll: jag, för min del, drömde icke sedan jag somnat i natt, men väl förut.

”Åh – det kan jag aldrig tro? Fast, avbröt hon sig själv, var och en drömmer på sitt eget vis, och det är väl också det bästa.”

15 Sergeanten tog en av hennes händer. När du drömde i natt, hade du även då dina bägge händer så här sammanknäppta?

”Jag minns icke var jag hade händerna. Fast det minns jag väl ändå,” tillade hon tyst och nästan innerligt.

Icke drömde du om, att du var i en skog åtminstone? det vill jag slå vad, och icke att du var på landet heller –

20 ”Och icke heller att jag var på sjön, Albert! nej, jag drömde, att jag var i en liten, liten kammare med rosiga tapeter, och att jag malde krita – ”

Pah –

25 ”Och – lika mycket, Albert! – jag kan väl tala om det (fortfor hon i samma ton, utan att märka hans näsryckning), jag drömde mycket om dig därunder.”

Och jag malde väl också krita?

30 Hon såg upp på honom med ett stort, varmt ögonkast, men slog ned det, likasom träffad av en dimma. Hon sväljde omärkbart en begynnande gråt, hämtade sig dock och sade: ”det är just det

jag mycket väl begriper, Albert, ty du är officer: jag hoppades ändå, att du skulle vara mera underofficer, än du verkligen är.”

Detta tal var ren arabiska för sergeanten, och den undrande blick, han gav flickan, sade henne tillräckligt, att hon
5 pratat obegripligheter. Hon drog sin hand tillbaka ur hans.

”Så kan man drömma (sade hon, som det tycktes, mest till sig själv), och när man vaknar, är det allt på ett annat sätt. Därföre är det bäst, att var och en lever fri för sig själv, på sitt vis, och icke bråkar sönder’et för en annan. Man kan vara goda
10 vänner ändå, och det är bäst så. Det är allrajuvast, när det är bra, och man icke gör sin nästa förtret.”

Albert runkade på huvudet. Hon talar ur sin dröm, tänkte han. Emellertid fortfor hon:

”Och Gud vet väl bäst, huru han vill hava människorna,
15 men icke begriper jag’et. Det är ändå bäst, att man lever som Gud har skapt’en.” Dessa breda ord föllo sig i sergeantens öron så löjliga, att han var på vägen att giva till ett gapskratt. Men av vördnad för uttrycket i flickans ansikte, som såg ganska tankfullt ut, höll han sig tillbaka och försökte att inkomma i
20 hennes egna tankegångar.

En upplysning måste Sara Videbeck giva mig, inföll han. Din mor har fört ett olyckligt liv med din far, det hörde jag av dina berättelser i går; men tro icke därför, att allt ont kommer ifrån karlarna –

25 ”Det må jag väl veta, svarade hon; jag känner ju svarvar-ålderman Stenbergs? hans hustru är en så svår ragata, att karlen kan förlora hela levernet för hennes skull. Och bättre är det icke hos Sederboms, där frun är småpjollrig, och karlen går fånig av sorg. Än hos Spolanders då? och Zakrissons? Det är
30 likadant över allt, bara en kommer dem så när, att en får skåda

dem i buren. Och de sluta icke förr än de gjort varann till riktiga uslingar på ömse sidor: det kan jag aldrig gilla.”

Din far, Sara, hade han allt från början varit så stygg emot din mor?

5 ”Gud vete det. Jag var icke född då och såg dem icke straxt. Men min mor, stackare, bar sig väl alltid åt på sitt vis, kan jag förstå, oaktat hon arbetade med sig; hon var nog från början allt ordentlig, tror jag säkert; men tillika ändå slösig, svår; och hennes sätt, det var aldrig för rart eller just rätt trevligt, kan jag tycka. Så
10 att far, vilken återigen också var på sitt vis, blev småningom sådan där – och slutligen ond och alldeles befängd – usch!”

Detta blir för ängsligt, kära Sara, låt Lidköping vara som det är, vi hava icke hunnit dit än. Vet du vad den här skogen heter?

 ”Ja, jag tänker Gud förlåter mig, att jag är som han har
15 gjort mig. nämligen på mitt bästa vis, det förstås. Men att jag skall pina en annan ända innerst i helvete, eller att en annan skall köra mig ditin, det är onödigt. Vad skogen heter, Albert? det bryr jag mig icke om. Men det vet jag, att Gud har gjort stjärnorna och hela himmelens här; och allt vad täckt och gott
20 står på jorden, det har Gud gjort, och Kristus har kommit till vår frälsning. Fast jag icke är en läzerska, kan jag väl förstå, att Kristus icke har emot det människorna hålla av varann på vackert sätt och fylla det första Guds budet; men att det tillgår så, att de göra varann till djävlar eller fånar, det måste han själv
25 icke gilla. Men folk har hittat på mycket dumt tyg till varsannars elände; och det allravarsta är, när de fått i huvudet på sig, att det skall tjäna dem till gagns. Vad dig anbelangar, Albert, så är du yngre som karl, än jag som kvinna; ehuru väl du kan vara ett år, eller par, äldre än jag, såsom människa beräknad. Därföre är
30 du ock oklokare än jag, och jag vet mera: fast du känner annat, som vackrare och gladare är. Du skall ändå icke tro, att jag är

ledsam av mig; jag är lätt och frimodig som en fågel; och det må du vara säker på, att jag tänker alltid behålla mina vingar. Kan också du flyga, så är det väl; men är du bara en pratmakare, så säg så gärna ifrån straxt.”

5 Stor och grandios paus.

 ”Att du kan bli ond och stött,” fortfor glasmästardottern, ”det har jag sett, och det må gärna vara. Bara du ville bli rasande över reella saker. Fast (tillade hon med sänkt röst) det är omöjligt att beräkna i förskott, eller föreskriva: det har jag
10 nog tillräckligt märkt och erfarit: vad som allenast rispar nageln på den ena, går in i hjärtblomstret på den andra, och bränner upp’en som gift. Gud vet väl bäst, huru han vill hava människorna; men jag begriper’et icke.”

 Sergeanten tyckte sig i hast tjugu år äldre än för en stund
15 sedan, och han yttrade: Sara skall få höra huru det varit beskaffat med mig. Icke är jag en ämbetsmästare, och det lär du i avseende på husliga förhållanden icke stort värdera, om jag skall döma efter dina utsagor både om din far och om de övriga ålders-
20 männen i Lidköping. Men officer är jag heller icke, som enligt ditt språkbruk vill säga, att jag är varken dagdrivare eller pratmakare, åtminstone ej i stor skala. Jag är således underofficer, jämt och rätt. Vad som gjorde, att jag tyckte så mycket om dig i går, kan jag nu icke påminna mig; och jag är rädd, att berättelsen därom för dig skulle låta alltför litet reellt. Du – vad ditt hurtiga sätt att tala
25 anbelangar, och ditt myckna under-visande – så är du så riktigt ifrån Västgötakanten, som någon flicka kan vara; men jag själv är så besynnerlig, att jag håller icke mindre av dig för det. Utan tvivel borde du då fråga mig, vad jag är för en, och var jag är född? Du har icke frågat det, och jag bekänner, att denna likgiltighet har
30 litet sårat mig. Men om små sår är nu oss emellan längesedan förbi att tala. Jag vill därför rätt och slätt säga dig, att stora

vingar har jag icke att flyga med, men saknar icke dun helt och hållet. Min tjänst för kronans räkning är obetydlig; emellertid äger jag därigenom rättighet till uniform och har under exerciserna fått pli på kroppen. Det är vad en karl mest behöver, och – såvida han
5 icke inalles är en dum, ohjälplig hund – kommer han därmed så långt han vill i världen. Ty att lära sig kunskaper, det är en lätt sak för den som vill. Men pli och skick är svårare: och jag vill icke gå längre efter exempel härpå, än till dig själv, Sara; du lär icke stort fått lära i världen, om jag undantar att du gått i läran på verkstaden;
10 men icke dessmindre är det ej prat av mig, då jag säger, att vackrare pli på kroppen har ingen flicka än du. Jag har sett många och varit mångenstans, så du kan lita på mitt omdöme. Men jag kommer igen till mina egna utsikter: jag reser nu till Vadsbo härad, och skall sedan ända så långt ned som till Gräfsnäs,
15 Sollebrunn och Koberg. Jag gör årligen ett slags handelsresa – uppköp och inspektion tillika – ja, jag kan icke förklara det närmare – till vissa gods och egendomar, som tillhöra familjen S**, med vilken jag på avstånd – mycket avstånd, Sara – är besläktad. Jag drager härav inkomster i viss procent, utom nöjet
20 att se mig om. Jag har aldrig gjort någon människa orätt, och ämnar i all min dar låta bli det. Längre sträcker sig icke mina vingars flykt. Dock kan det hända, att om jag efter några år lagt ihop en summa, så köper jag mig en liten egen gård i Timmele, bort åt Ulricehamn till, där jag har bekanta. Dit vill jag likväl ej
25 locka dig, du, som kanske skyr landet, likasom jag ej särdeles älskar småstäder, annars än som resande, och gärna åker ut ur dem så hastigt jag kan. Du – för din del – är glad och välvillig när det bär åt: och det är således åtminstone en punkt, vari vi sammanträffa: det torde finnas flera, bara vi hitta på dem.
30 Antingen du brukar silkeshuckle eller hatt, tycker jag om dig i bägge fallen. Du skriver, som jag sett, en god, läslig stil. Men

slutligen har jag mycken smak för att vår och sommar plantera blommor –

”I kruka?”

Nej, för sju tusan djävlar, på öppen mark, eller på sin höjd i drivbänk, om blommorna äro av det slag, att de icke tåla kall jord. Dock varföre icke i kruka även, för att ha i sitt fönster –

”Vita lövkojor?”

Alldeles, det passar bra och ger en god lukt i rummen. Men då måste likväl –

10 ”Ja, man måste då i fönsterna hava rutor av rent, fullkomligen vitt glas, Albert! ty grönaktigt, grovt glas, som somliga stackars borgare nödgas nöja sig med, sticker så av emot vackra blommor, att då är det bättre inga hava i sina lufter. Annars tycker jag mycket om lavendel, som har en gråblå färg och går
15 bättre ihop med rum, där en bor med mindre förmögenhet. Ack, Albert! du skulle se min lilla kammare – jag har lövkojor! Fast, det är sant, du reser bara med till Mariestad, och jag får åka ensam sedan på den kala, sandiga kusten emellan Mariestad och Lidköping – ack det är den naknaste, fulaste väg! Jag blir
20 ängslig, när jag tänker på den färd, jag där skall föra.”

Varföre skulle jag bryta av vid Mariestad? det är icke bestämt ännu. Och icke heller börjar, som du säger, den fula vägen genast på andra sidan om Mariestad: man har, utom mycket annat, den härliga Kinnekulle att fara förbi mellan
25 Mariestad och Lidköping.

”Nå, det kan hända, att man har Kinnekulle någonstans, men flackt är det där i socknarna, så mycket minns jag; ty till Mariestad har jag en gång åkt ifrån Lidköping. Och lappri vore väl det också, antingen där vore flackt eller icke, men jag ryser
30 vid tanken på att – ”

Vad, är hon i stånd att rysa? tänkte Albert, nå Gud ske lov!
då är hon likväl – – vad ryser du för, Sara? sade han högt.

”Ja, det kan jag väl säga, ehuru det låter barnsligt. Jag tycker
det är tråkigt, att åka på bondkärria och hava en drös vid sidan.

5 Därföre har jag också sällan själv åkt ut på beställningarna i
kringliggande härader, utan mest alltid skickat verkgesällen eller
någon av de pålitligare pojkarna: fast därpå har jag lidit stora
förluster, men en kan icke stå ut med allt.”

Vad i Guds namn, har du lidit stora förluster?

10 ”Jojo men. Det finns väl ingen i Lidköping, som ovuliga
pojkar slagit sönder så mycket för, på vägen, innan det hunnit
isättas. Men den förtreten kan smältas, det går ej till hjärtat. Nu
får jag se huru min stackars mor mår, när jag kommer ned.”

Hon dör snart, kanhända, och det är väl, såsom du sagt, för
15 henne det bästa. Då blir du ensam i huset. Men för att återkomma
till vår resa, vad ger du mig om jag följer med, icke blott till
Mariestad, utan ända till Lidköping?

”Ah!”

Detta lilla utrop av glädje var ovilkorligt; likväl hämtade
20 Sara sig genast, såg på sin reskamrat och sade: ”du skall få, först
och främst min andel i skjutsen – ”

Det förstås.

”Och .. Ifall du icke misstycker, skall du få en lövkojkvist,
inlagd i ett nytt skrin, som jag själv skurit glaset till, lagt
25 guldpapper under och limmat ihop sidorna på.”

Därmed är jag ändå icke fullt nöjd. Nånå, vi fundera väl ut
något på vägen, vi hava ännu många mil dessförinnan, sade han.

”Och kanske, avbröt hon med en egen, ganska fin accent,
blir du allvarsamt ond på mig redan innan vi komma så långt
30 som till Mariestad, så skiljas vi .. redan där.”

Paret av de bägge nätta, välkrökta, mörka mustascherna höjdes på sergentens överläpp, varav det är högst troligt, att han ämnade höja själva läppen, öppna munnen och tala: kanske nämna närmare om sin ersättning för mödan att resa ända till
 5 Lidköping. Men Sara hade knappt slutat de sista orden, då hästarna skyggde till, Gud vet för vilken ruska vid vägen; den brunskrynkliga skjutsbondgubben, på sitt vis lika flitig i samspråket med fålarna, som de två resande sinsemellan, hade släppt tömmarna allt för slaka, så att han icke i hast kunde hålla
 10 in dem, utan springarna togo till galopp och började skena. Närkes hästar äro av en förträfflig ras och födas väl; eld, mod, iver att löpa utmärker dem. Själva Albert måste således snabbt resa sig upp och stå i sitsen; han ryckte tömmarna ur hand på gubben och drog in tyglarna barskt, så att de bägge rödblacka
 15 skimlarna måste kröka sina halsar likt höga sprättbågar, fnysa och sätta nosarna i bringorna. Skena blev således icke av; men gick gjorde det, så att hjulbössorna kunde hava tagit eld, om de haft lust.

Sergeantens lockar flögo kring tschakot-kanten. Han tyckte
 20 sig nu åter vara minst sina tjugu år yngre tillbaka igen. Han tittade ned åt sidan: Sara såg icke alls ängslig ut under hujfarten, och detta fröjdade Albert mera och högre, än historieskrivaren är i stånd att beskriva. Albert tänkte: här är dock nu ånyo en punkt, vari hon och jag sammanträffa. Kanske råkar jag
 25 någon gång ännu en.

Men verkligen är det icke omöjligt för en historieskrivare att följa med alla händelser; och icke går det an för honom att tala om allting, smått och stort? både vad som sades och icke sades? hände och icke hände? huru ofta hatten ombyttes för
 30 sjaletten och tvärtom? Korteligen: de kommo till Glanshammar, kommo till Örebro, kommo till Kumla, och kommo än längre.

Men ehuru väl åkdonet var på vägen att skena på Glanshammarsvägen, gick dock resan sedan på det hela ej så fort, som efter första uträkningen. Ty nog måtte väl det vara bra mycket, att hava fyra nattläger emellan Arboga och Mariestad?

5 Och att det blev så, måste slutas därav, att de körde in i Mariestad först tisdagen; de hade dock lämnat Stockholm torsdagen, såsom i början vid handen gavs: alltså sex dagar inalles, varav en på Mälaren och de övriga fem till lands.

Till en del kom väl dröjsmålet därav, att när de vid
10 Bodarne, där en natt övervilades, om morgonen stego upp, var Sara icke fullkomligt väl. Hon hade icke förr varit utsatt för så mycken rörelse, och hennes ögon, ehuru nu nästan klarare än alltid annars, glimmande och fulla av högsta innerlighet då hon såg på Albert, visade likväl spår av att
15 knappt hava sovit halva natten. Flickan, som kom in med kaffet klockan halv sju, var således högst välkommen. Förträffliga dryck vid ett sådant tillfälle, som morgonen! Men det är väl åter för enskilt att nämna?

Således är det bäst att genast vara i Mariestad. Det kan
20 ingen hjälpa, att resan dragit ut sina sex dagar.

Mariestad njuter förtjänt det ryktet, att vara en av Sveriges skönast belägna småstäder. Vem påminner sig icke den öppna, vidsträckta utsikten över Vänern, tagen i synnerhet ifrån kyrkvallen? den stora, högt liggande kyrkan själv, som, redan
25 innan man hunnit in i staden, bemäktigar sig ögats uppmärksamhet och drager den bort åt höger ifrån den lummiga allén, vari man (ifrån Stockholmssidan räknat) åker? slutligen, när man inkommit i staden och hunnit ned på andra sidan om torget, den långa flottbron, idylliskt simmande på
30 Tida-åns breda, klara vatten? och nu på andra sidan om bron det täcka Marieholm, landshövdingens residens, ej just

prunkande med synnerlig höjd, men desto mera intagande genom den omgivande trädrika vegetationen? Landsfaderliga minnen ifrån förträffliga styresmän över länet sitta liksom inflätade emellan de mjuka, för aftonvinden sviktande lönn-,
 5 björk- och hassel-grenarna, med deras vajande löv.

Vem minnes icke detta allt? minnet beror likväl på om man varit i Mariestad; ty att blott höra talas därom, tjänar föga; man måste med egna ögon se Tidans milda, inbjudande utlopp.

Albert och hans följeslagarinna kommo dit en himmelskt
 10 vacker juliafton. Någon omständlighet måste tillåtas historien på sina ställen. Ursäktas skall och bör därför, att vad som följer berättas.

Sedan de vid inresan nått torget, körde de icke rakt fram ned åt Marieholmsbron till, utan veko av en liten gata åt höger,
 15 som icke slutar förr än i själva Vänern. Ungefär mitt på denna gata låg huset, som emottog trötta resande.

De stego ur här, besörjde om sakernas inbärande, och allt gick bra. Men sedermera föreslog Albert, att, medan kvällen ännu var så ljus och vacker, göra en lustvandring i staden.

20 Sara hade på den sista tiden, allt sedan Bodarne, blivit tystare, icke just högtidlig – det ordet passar ej – men mera högstämd, och hon språkade icke så ofta om skråets affärer. Utom denna förändring märktes hos henne ingen annan, än den, att hennes vanliga skalkaktighet i blicken utbyts emot en
 25 viss himmelsk vänlighet och tillgänglighet för nästan allt vad Albert ville.

Utan att säga ett ord emot, lät hon honom taga sig under armen, och hon följde honom dit han ämnade föra henne. Han hade ingen plan med sin promenad. Således föll det sig
 30 naturligast och av sig själv, att de gingo bort över torget ned till flottbron, stannade mitt på den och besågo Tidans.

Stående här och skådande norrut, hade de en gränslös utsikt över Vänerns aftonklara, vattrade duk. De kunde icke se var och huru sjön sammanflöt med firmamentet själv: det syntes allt såsom ett. "Och det här heter *Tidan*?" anmärkte hon
 5 med en liten runkning på huvudet; "alldeles så flyter också *Lidan* ut genom vår stad, och ifrån dess bro har man även en lika stor – stor – stor utsikt över Vänern norrut, och uppåt ända till skyarna, när det är kväll såsom nu! ack Albert! Albert! jag påminner mig just här den stund, då jag och min mor stodo på
 10 bron över Lidan – och hon kastade – kastade ringen bort – långt – långt ut – "

Albert ryste hastigt, tog henne åter under armen och gick, ehuru hon knappt ville det, tillbaka bort ifrån Tida-bron. Komna upp i staden igen, vände de sig åt trakten, där kyrkan
 15 står. Kyrkogården, omgiven av en låg stenvägg och planterad med träd i flera grupper, ligger så nära Vänern, att man tycker sig hava sjön inunder sig. Och den gråa, höga, vördnads-bjudande kyrkan själv har man bredvid sig.

Sara bad att få sätta sig på en gravsten. Albert satte sig
 20 bredvid. "Du är så tyst, älskade, goda Sara, är du trött?" Hon svarade ej en gång på dessa hans ord; men han följde hennes ögonkast och märkte, att hon länge och nästan svärmiskt (sådant hade han aldrig sett hos henne förr) betraktade ett par små vackra barn, som lekte ett stycke ifrån dem i gräset: de
 25 rasade hurtigt och slog varann i ansiktet med lövkojor.

Barnen sågo varken fattiga eller rika ut, men ovanligt vackra. Albert vinkade dem till sig för att göra Sara ett nöje. De kommo barhuvade och långlockiga. Sara höll med svårighet tillbaka en glimmande tår, teg, men klappade dem kring huvud
 30 och hals. Albert sade:

”Tänk likväl, Sara, om dessa vackra barn skulle sakna föräldrar?”

Far och mor kunna de icke hava varit utan, efter de äro till.

”Men om deras far och mor – ”

5 Dött? ja, då beskyddas de av Gud ändå, och av goda människor, som alltid finnas. Jag vet en i Lidköping, som inga barn haft, men vars nöje bestått uti att av sina medel uppkläda och hjälpa flera små barn, vilkas föräldrar – Albert –

”Dött?”

10 Nej, väl sämre! slogos och förskingrade varann till själ och kropp, och läto barnen gå där.

”Ett sådant slags barn har du själv en gång varit, Sara?”

Och en barmhärtig moster, moster Gustava, som brukade smyga sig hem till mina föräldrar, har jag att tacka för, att jag är
15 så pass folk som jag är. När pappa dog, vart det väl något lugnare och bättre hemma, fast mamma då redan var så förstörd och förslöad, att hon dugde till intet, och icke mer kunde repa sig, ehuru det då annars kunde hava varit en
20 möjlighet för henne att bli människa igen. Sedan har jag växt upp och tagit tömmarna hemma. Men jag är så, det vittnesbörd må jag giva mig själv, att jag vill förtreta och fördärva ingen; minst dig, Albert. Hiskeligt är och blir det alltid, att en
25 människa skall kunna få en rättighet, varigenom hon sättes i ställning att in i döden förgöra en annan. Därmed vinner Guds vackra kärlek visst inga framsteg på jorden. Aldrig vill jag hava den makten över en annan, och åt ingen tänker jag giva den
över mig.

Albert teg: han klappade barnen på hjässan.

”Ack, du tycker om små barn!” utropade hon.

30 Utan att svara henne, sade han likväl: om nu dessa barns föräldrar, Sara, vore ogif –

”Barnen se goda och vackra ut; det tyckes, som Gud och människor älska dem.”

Men om föräldrarna icke äro gif – icke se om dem – – Vi kunde ju i stället för dessa barn, Sara, tänka oss utsvultna, trasiga, övergivna.

”Äro föräldrarna goda och förnuftiga människor, – inföll hon milt – så se de nog om sina barn, så länge de leva; det vet jag så visst, som att ingen river hjärtat ur bröstet på sig själv.”

Men om föräldrarna äro elaka och oförnuftiga?

”Ja, i det fallet äro de elaka och oförnuftiga, antingen gifta eller icke; och de handla därefter, både emot barnen, sig själva och mot annat Guds skapade arma verk. Det har jag tillräckligt sett och skådat, Albert.”

Men en skillnad är det –

”Ja, en stor skillnad. Den skillnaden har jag nämligen sett vara, att om människor börja med att vara goda och kloka, så kunna de väl fortfara därmed och även tillväxa däri, om de få leva i sitt liv, som Gud skapat dem; eller ock beskedligt rättas av människor, därest de fela, som ofta händer. Men bringas de att vara natt och dag i ont sällskap, så smittas de till själ och kropp: och om de avsky det sällskapet, men ändock nödgas därmed umgås, så händer det som oftast, att de förbittras, retas och bliva liksom djävlar.”

Albert studsade, liksom alltid, vid detta ord; så fort han icke själv brukade det i svordom. Han viskade något vid sig själv om läsare.

”Tänk vad du vill, Albert, men visst icke är jag en läsare, det kan du fråga dem själv efter; ty jag lämnar dig i din fulla frihet. När jag på gravstenen här talar om djävlar, så menar jag fördärvade, hiskliga människor, som man väl kan få skåda i städerna, och på landet med, tror jag.”

På det sättet prövas människorna, Sara.

”Prövas? Jag tänker, att ingen, som vill människor rätt väl, tillställer en sådan prövning, där största delen går under uti och rent i kvav. Och vilken är det väl tillständigt och anständigt, att
5 med människor anställa en så helvetes prövning, att den slutas med helvetet själv? Det kallar jag icke prövning, men raseri.”

Albert studsade ånyo och sprang upp vid de förfärliga orden. Helvete, raseri och djävlar hade aldrig ingått i det samtalsspråk, varmed han umgicks, utom, som sagt är, då han
10 svor. Och i sällskap med Sara hade han aldrig gjort en enda ed, åtminstone ingen ställd till henne själv, varken god eller ond.

För att muntra sig, lyfte han upp barnen det ena efter det andra i sin famn, kysste dem varmt och såg litet skygg ned emot henne, som satt på gravstenen. Han fann henne i detta
15 ögonblick se upp på honom själv och på barnen, och det tycktes, som hon till hälften ämnade sträcka armarna efter dem. Han fästades underbart av denna tavla. Han var varken målare, musikus eller skald; han kunde således varken teckna, sjunga eller säga sig vad som så intog honom i den sittande, uppåt
20 skådande kvinnans bild. Och även hon var icke poetisk. Bilden av det rent och himmelskt okonstlade är likafullt någonting.

”Nu – nu kom in, Sara! aftonen stupar allt mer; du kan bli kall. Jag ville icke för tusen världar att du skulle förkyla dig.” Han gav barnen åter flera kyssar och små silverpengar; de
25 sprungo sjungande sin väg, och han tog Sara Videbeck under armen.

Förkyla mig? Det hoppas jag ej skall hända. Jag är ganska varm, Albert, fast det tör vara så, att du aldrig ser mig het, eller finner mina kinder glöda.

30 Innan de stego ut ifrån kyrkogården, vände hon sig om en gång, såg på det majestätiska, höga, grå kyrktornet bakom dem,

och gjorde en omärklig böjning, likasom neg hon till avsked därifrån ... eller kanske till tacksamhet för det nöje, som hon av de små njutit på kyrkogården.

Alberts hjärta blev lätt igen, när han kom på gatan. Hon
5 gick ock så lätt, frimodigt och nästan elastiskt vid hans sida. De började språka om resan och varjehanda förnödenheter. Innan de visste ordet av, voro de komna vid gästhuset, där deras saker redan befunno sig i en rymlig, vacker, glad kammare.

Likväl blev det snart så skumt, att jungfrun kom upp med
10 ljus, rullade ned gardinerna och frågade vad herrskapet befallde till afton? och om de ville spisa där nere i allmänna rummet, eller uppe för sig själva?

”Till en början gå efter matsedeln, jungfru lilla, så skola vi sedan bestämma det andra.”

15 Flickan gick. Är du road av att vara bland folket där nere? frågade Albert.

”Icke – och alldeles icke i afton! sade hon. Vi äro nu i Mariestad, och hava litet att samtala och överräkna med varann, i fall vi här skiljas och du far söderut, men jag åt väster.

20 Låt oss äta häruppe.”

Flickan återkom med matsedeln. Albert bestämde sina rätter, vilka överensstämde med Saras, utom däri, att hon tog sallad till köttet, han däremot sin Lieblingsrätt gurkor. ”Och duka häruppe åt oss,” sade han. Jungfrun gick och kom åter; allt
25 blev i ordning. Efter den lilla, glada och förtroliga måltidens slut dukades av igen, och de blevo ensamma.